

สารบัญ

พลาญ

การไหม้การช้ำช้ำและพื้ฒนาการเกษตร

12 พ.ศ. 2554

- โอกาสที่ท้าทาย...
ผักไทยในอียู 2
- PIC - อนุสัญญาว่าต่อตอร์ติมาฯ 8
- กรมวิชาการเกษตรกับอีกหนึ่งภารกิจ...
มุ่งสู่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบ
มาตรฐาน ISO ตอนที่ 2 13
- กรมวิชาการเกษตรเร่งถ่ายทอดเทคโนโลยี
ควบคุมเพลี้ยแป้งบนส้มปละหลัง 16

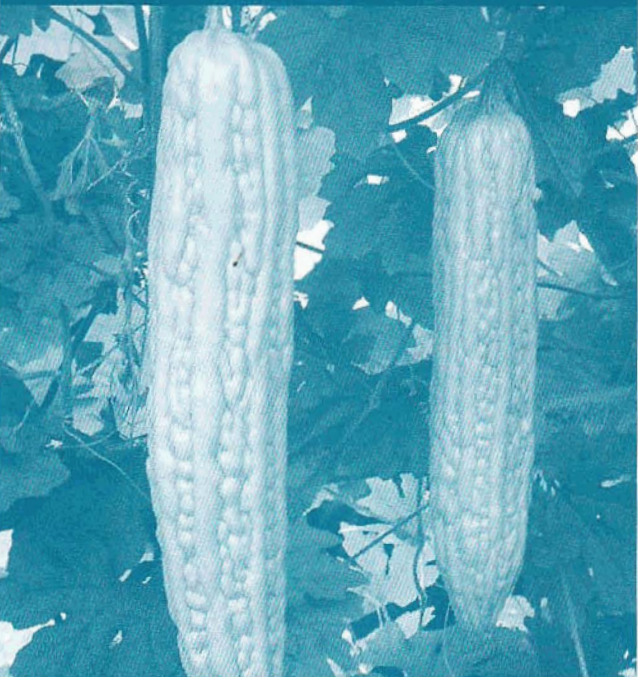
14 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน มีนาคม พ.ศ. 2554 ISSN 1513-0010

โอกาสที่ท้าทาย... ผักไทยในอียู

โอกาสที่ท้าทาย... พริกไทยในอียู

ถึงวันนี้กระแสข่าวการส่งออกพริกไทยไปกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป หรืออียู จะแผ่วลงไป แต่ก็มิได้หมายความว่า จะหายไปจากความสนใจของสื่อมวลชนเสียทีเดียว เพราะยังคง มีบางสื่อที่เกาะติดสถานการณ์และรายงานข่าวความคืบหน้าเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ข่าวล่าสุดคือสหภาพยุโรป ได้ตอบรับต่อข้อเสนขอของไทยที่จะตรวจสอบพีชผักทั้ง 5 กลุ่ม 16 ชนิดที่ตรวจพบปัญหาศัตรูพืชกักกันก่อนส่งออก 100 เปอร์เซนต์ แต่หากสหภาพยุโรปตรวจพบปัญหาศัตรูพืชติดไปกับสินค้าเกิน 5 ครั้งภายในระยะเวลา 1 ปี สหภาพยุโรป จะดำเนินการตามกระบวนการห้ามนำเข้าสินค้าพืชทั้ง 16 ชนิดทันที

รื้อฟื้น

ข่าวการส่งออกพริกไทยไปอียูได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทุกแขนงเมื่อมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับ “การดำเนินการแก้ปัญหาสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชผักและผลไม้ไปสหภาพยุโรป” เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2553 โดยการแถลงข่าวในวันนั้นนายจิรากร โกศัยเสวี อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ได้ชี้แจงให้สื่อมวลชนทราบว่า ประเทศไทยได้ถูกสหภาพยุโรป แจ้งเตือนเกี่ยวกับปัญหาด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช บ่อยครั้ง โดยในปี 2552 ถูกแจ้งเตือนจำนวน 62 ครั้ง ปี 2553 ถูกแจ้งเตือนจำนวน 73 ครั้ง ซึ่งไม่ได้มีเพียงแต่ปัญหาการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์และสารตกค้างเท่านั้น แต่ยังพบปัญหาสำคัญคือ การตรวจพบศัตรูพืชกักกันของสหภาพยุโรป ติดไปกับสินค้า รวมทั้งยังพบการชุกชอน การแจ้งน้ำหนักไม่ตรงกับที่ส่งออกและการลักลอบนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยด้วย

ปัญหาสะสม...เรื้อรัง

จากการแถลงข่าวในครั้งนั้น อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ได้ชี้แจงให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่สะสมมานานตั้งแต่ปี 2549 และการที่กรมวิชาการเกษตรได้รับแจ้งจากสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำสหภาพยุโรป เรื่องปัญหาการตรวจพบศัตรูพืชในพืช 5 กลุ่ม 16 ชนิดของไทย ซึ่งกรมวิชาการเกษตรได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมเพื่อหารือถึงแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการต่างประเทศ เนื่องจากหากไม่เร่งแก้ไขปัญหาโดยเร็ว สหภาพยุโรปอาจดำเนินการมาตรการขั้นเด็ดขาดและรุนแรงกับสินค้าพืชผักและผลไม้ของไทย โดยอาจพิจารณาห้ามนำเข้าสินค้าที่ตรวจพบปัญหาสุขอนามัยพืช ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าพืชผักจากไทยในระยะยาว

ช้ช้ตา 5 ครั้ง

แม้ในวันนี้จะยังไม่สามารถคาดเดาได้ว่าอนาคตผักไทยในอียูจะเป็นเช่นไร และโอกาสที่ผักไทยจะถูกตรวจพบศัตรูพืชเกิน 5 ครั้งภายในระยะเวลา 1 ปีตามที่อียูกำหนดจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด แต่ในฐานะคนไทยคนหนึ่งขอให้กำลังใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหานี้จับมือกันร่วมฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านไปได้ด้วยดีและโดยเร็ว (ที่สุด) พร้อมกับให้

ปัญหาในครั้งนี้เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงเสมอว่า “การค้าขายกับต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความเข้มงวดต่อการนำเข้าสูงเช่นอียู” คุณภาพสินค้าอย่างเดียวยังคงไม่พอ แต่ต้อง

ใช้ความซื่อสัตย์ควบคู่ไปกับคุณภาพของสินค้าด้วย เพราะหากส่วนน้อยทำผิด ผู้ที่ถูกลงโทษกลับเป็นทั้งหมดที่ต้องร่วมรับผิดชอบผลแห่งการกระทำนั้นด้วย สุดท้ายคือเสียชื่อเสียงกันไปทั้งประเทศ เพราะผักที่มีปัญหาถูกระบุชัดเจนว่า “เป็นผักจากประเทศไทย”

เคยได้ยินคำพูดที่ว่า “ฟ้าหลังฝน มักจะสดใสและสวยงามเสมอ” ไม่รู้เหมือนกันว่าจะใช้ประโยคที่ว่านี้กับสินค้าผักส่งออกของไทยได้หรือไม่ เวลาเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์

สำหรับการตรวจสอบศัตรูพืชกักกันในพืชควบคุม ดำเนินการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร โดยผลผลิตที่จะส่งออกต้องมาจากแปลงของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองระบบ GAP ผ่านการคัดบรรจุจากโรงงานที่ได้รับการรับรองระบบ GMP โดยสินค้าจะต้องมีการสุ่มตรวจศัตรูพืชกักกัน ณ ด้านตรวจพืชท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หากตรวจพบศัตรูพืชกักกัน สินค้าที่ถูกตรวจพบจะถูกคัดทิ้ง ในขณะที่ส่วนที่ตรวจสอบแล้วไม่พบศัตรูพืชกักกัน เจ้าหน้าที่จะออกไปรับรองสุขอนามัยพืชให้แก่ผู้ส่งออก

ป้องกัน...รัดกุม

เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการตรวจพบศัตรูพืชในสินค้าผักที่ส่งออกไปสหภาพยุโรปเกิน 5 ครั้งใน 1 ปี ตามเงื่อนไขของสหภาพยุโรป กรมวิชาการเกษตรจึงได้ออกประกาศ เรื่อง การออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัยสำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส ซึ่งตั้งแต่วันที่ประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2554 เป็นต้นไป กรมวิชาการเกษตรจะออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัยสำหรับสินค้าพืชผักสดทั้ง 5 กลุ่ม 16 ชนิดให้เฉพาะผู้ส่งออกที่ได้ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมพิเศษการส่งออกผักและผลไม้สดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส เท่านั้น

เคยได้ยินคำพูดที่ว่า “ฟ้าหลังฝน มักจะสดใสและสวยงามเสมอ” ไม่รู้เหมือนกันว่าจะใช้ประโยคที่ว่านี้กับสินค้าผักส่งออกของไทยได้หรือไม่ เวลาเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องพิสูจน์

ประกาศกรมวิชาการเกษตร
เรื่อง การออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัยสำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป
นอร์เวย์และสมาพันธรัฐสวิส

ด้วยประเทศไทยเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention: IPPC) ซึ่งตามอนุสัญญาดังกล่าวกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้โรคและศัตรูพืชแพร่ระบาดเข้าไปในประเทศสมาชิก และประเทศไทยได้รับการแจ้งเตือนจากสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิสเกี่ยวกับการตรวจพบศัตรูพืชและสารตกค้างปนเปื้อนไปกับสินค้าพืชของประเทศไทยที่ส่งไปสหภาพยุโรปเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนกระทั่งปัจจุบันเป็นจำนวน 715 ครั้ง ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าว และป้องกันมิให้สหภาพยุโรประงับการนำเข้าสินค้าพืชจากประเทศไทย กรมวิชาการเกษตรในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลการส่งออกสินค้าพืชผัก ตามพระราชบัญญัติกักกันพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กรมวิชาการเกษตรจะออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัยสำหรับสินค้าพืชผักสด จำนวน 5 กลุ่ม 16 ชนิด ตามรายชื่อแนบท้ายประกาศนี้ ที่จะส่งไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส ต่อเมื่อผู้ส่งออกได้ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมพิเศษการส่งออกผักและผลไม้สดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 2 ประกาศฉบับนี้ ให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2554 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2554

นายจิรากร โกศัยเสวี
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

รายชื่อพืช 5 กลุ่ม 16 ชนิด

แบบท้ายประกาศกรมวิชาการเกษตร

เรื่อง ะลอกการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัย
สำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์และสมาพันธรัฐสวิส

1. พืช *Ocimum* spp. ได้แก่ กะเพรา โหระพา แมงลัก ยี่ห่วย
2. พืช *Capsicum* spp. ได้แก่ พริกหยวก พริกชี้ฟ้า พริกชี้หนู
3. พืช *Solanum melongena* ได้แก่ มะเขือเปราะ มะเขือยาว มะเขือม่วง มะเขือเหลือง มะเขือยาว มะเขือขื่น
4. พืช *Momordica charantia* ได้แก่ มะระจีน มะระขี้นก
5. พืช *Eryngium foetidum* ได้แก่ ผักชีฝรั่ง

มาตรการควบคุมพืชผักการส่งออกพืชและผลไม้สดไปสหภาพยุโรป
นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส แบบท้ายประกาศกรมวิชาการเกษตร
เรื่อง ะลอกการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชและใบรับรองสุขอนามัย
สำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส

1. ผู้ส่งออก/โรงคัดบรรจุ ต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกผักและผลไม้สดไปยังสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส ที่กลุ่มประสานการตรวจรับรองมาตรฐาน สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช
2. ผลผลิตพืชต้องมาจากแปลงเกษตรกรเครือข่ายของโรงคัดบรรจุ โดยโรงคัดบรรจุมีการจัดการที่สามารถมั่นใจได้ว่าจะมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการดูแล ควบคุม การจัดการแปลงพืชในเรื่องสารเคมีที่อนุญาตให้ใช้ สารเคมีที่ห้ามใช้ การปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ และการควบคุมศัตรูพืช ตลอดจนเอกสารการบันทึกต่าง ๆ โดยส่งหลักฐานแสดงการเป็นเกษตรกรเครือข่าย ดังต่อไปนี้
 - 2.1 จัดทำสรุปรายชื่อชนิดพืช รายชื่อเกษตรกร รหัสแปลงเกษตรกร แผนการปลูก และช่วงเวลาเก็บเกี่ยว ผลผลิตพืช ต่อพื้นที่ปลูก ตามแบบบัญชีรายชื่อพืชและเกษตรกร
 - 2.2 สำเนาใบรับรองแปลงการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) (ถ้ามี)
 - 2.3 แผนและผลการควบคุมการจัดการแปลง บันทึกการตรวจเยี่ยม/ตรวจติดตามแปลงเกษตรกรทุกแปลงโดยระบุกิจกรรม ความถี่ ให้ครอบคลุมความปลอดภัยด้านเชื้อจุลินทรีย์และสารพิษตกค้าง รวมถึงศัตรูพืช
 - 2.4 เอกสารสัญญาระหว่างเกษตรกรกับโรงคัดบรรจุ (Farm Contract)
3. โรงคัดบรรจุต้องได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานโรงงานผลิตสินค้าพืชตามมาตรฐานโรงงานผลิตสินค้าพืชตามมาตรฐานหลักปฏิบัติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช (GMP) โดยมีการประยุกต์ใช้ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (HACCP) ในขั้นตอนการควบคุมกระบวนการผลิตจากกรมวิชาการเกษตรหรือมาตรฐานที่กรมวิชาการเกษตรยอมรับ โดยให้ส่งหลักฐานแสดงระบบการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ได้แก่
 - 3.1 สำเนาใบรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืชตามมาตรฐานโรงงานผลิตสินค้าพืชตามมาตรฐานหลักปฏิบัติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช (GMP)
 - 3.2 แผนการผลิตพืชและกำลังการผลิตพืชต่อวัน/สัปดาห์/เดือน
 - 3.3 แผนและผลการควบคุมระบบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าทุกพืช ตั้งแต่การรับวัตถุดิบจนถึงผลิตภัณฑ์สุดท้าย โดยระบุกิจกรรม ความถี่ และแสดงเอกสารการทวนสอบระบบการควบคุมด้านเชื้อจุลินทรีย์และสารพิษตกค้าง รวมถึงศัตรูพืชและ/หรือสามารถแสดงให้เห็นบันทึกการดำเนินการต่าง ๆ แบบแนวตั้ง (Vertical) ของรุ่นสินค้า

3.4 มีและแสดงให้เห็นระบบการตรวจสอบย้อนกลับกระบวนการผลิต ตั้งแต่การรับวัตถุดิบจนถึงผลิตภัณฑ์สุดท้าย เช่น การซึ่บผลิตภัณฑ์ เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ ขั้นตอนการตรวจสอบย้อนกลับ สามารถแสดงตัวอย่างกระบวนการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ (Mock recall)

- ผู้ส่งออก/โรงคั่วบรจุ ตามบัญชีรายชื่อ (Establishment List) ต้องส่งผลการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าพืช (ด้านเชื้อจุลินทรีย์/สารพิษตกค้าง/ศัตรูพืช) ให้สอดคล้องกับแผนการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าพืช ตามข้อ 2.3 และข้อ 3.3 โดยส่งผลการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าพืช (Self Monitoring) ให้กรมวิชาการเกษตร ทุก 3 เดือน
- เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ตรวจสอบตาม ณ แปลงเกษตรกร อย่างน้อย 1 ครั้งต่อการผลิต กรณีพบข้อมูลที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรสามารถเข้าตรวจสอบข้อมูลและประเมิน ณ แปลงเกษตรกรได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เพื่อทวนสอบกิจกรรมการควบคุมการดูแลจัดการแปลงเกษตรกรเครือข่ายของผู้ส่งออก/โรงคั่วบรจุ ตามข้อ 2 และพิจารณาทำการสุ่มตัวอย่างพืชวิเคราะห์เชื้อจุลินทรีย์ สารพิษตกค้าง และศัตรูพืช
- เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร ตรวจสอบตาม ณ โรงคั่วบรจุ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี กรณีพบข้อมูลที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร กรมวิชาการเกษตรสามารถเข้าตรวจสอบข้อมูล และประเมิน ณ โรงคั่วบรจุได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เพื่อทวนสอบระบบการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร ตามข้อ 3 และพิจารณาทำการสุ่มตัวอย่างสินค้าพืชวิเคราะห์ เชื้อจุลินทรีย์ สารพิษตกค้าง และศัตรูพืช
- เมื่อผู้ส่งออก/โรงคั่วบรจุ ตามบัญชีรายชื่อ (Establishment List) มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่มีผลต่อคุณภาพ และความปลอดภัยด้านอาหารต้องแจ้งข้อมูลแก่กรมวิชาการเกษตร ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงข้อมูล
- กรณีพบการแจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จ กรมวิชาการเกษตรจะยกเลิกสิทธิของพืชทุกชนิดและถอนรายชื่อออกจาก Establishment List และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ศูนย์บริการร่วมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิ่งทงให้บริการ 8 ประเภท

การให้บริการข้อมูล/ข่าวสาร

- การให้บริการข้อมูลความรู้ด้านการเกษตร (พืช ปศุสัตว์ ประมง)
- การสหกรณ์ดินและน้ำ การปฏิรูปที่ดิน
- การให้บริการข้อมูลสารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตร
- การให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร
- การให้บริการข้อมูลเตือนภัยสินค้าเกษตรและอาหาร (ACFS Early Warning)
- การให้บริการข้อมูลสารสนเทศทางการเงินการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
- การให้บริการระบบการเตือนภัยทางการเงิน CFSAW
- การให้บริการการเตือนภัยศัตรูพืช
- การให้บริการข้อมูลรายงานการสุ่มปลานการน้ำรายวัน
- การให้บริการสารสนเทศข้อมูลทางดิน
- การให้บริการข้อมูลความรู้ด้านหมอนไหม

การให้บริการรับเรื่อง-ส่งต่อ

1. การรับเรื่องราวร้องทุกข์
2. การอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตขายอาหารสัตว์น้ำ
3. การอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารสัตว์น้ำ
4. การอนุญาตและจดทะเบียนผู้มีอาชีพในการประมง การค้าสินค้าสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ
5. การอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารสัตว์
6. การอนุญาตขายอาหารสัตว์
7. การขอใบแทนใบอนุญาต ใบแทนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนอาหารสัตว์
8. การออกใบอนุญาตขายปุ๋ย
9. การออกใบอนุญาตนำเข้าปุ๋ย
10. การจดทะเบียนผู้ส่งออกทุเรียนสด ลำไยสด และดอกไม้สด
11. การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน
12. การวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเพื่อการเกษตร
13. การวิเคราะห์ตัวอย่างปุ๋ยอินทรีย์
14. การขออนุญาตใช้ป่าตามมาตรา 8
15. การขอเครื่องหมาย อยรับรองมาตรฐานผ้าไหมไทยตรามงกุฎพระราชทาน

บริการด้วยใจ เต็มใจให้บริการ

ติดต่อขอรับบริการได้ 3 ช่องทาง

Call Center 1170

เว็บไซต์ www.moac.go.th/builder/service/

อาคารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชั้น 1 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ : 0-2281-5955 หรือ 0-2281-5884 ต่อ 250, 315, 373, 374, 384

การให้บริการเบ็ดเสร็จ

การให้บริการผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ (พด. 1-7)

PIC-อนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ

ไม่อาจหาเหตุผลได้ว่า ทำไมไตรมาศแรกของปีกระต่าย จึงแลดูุ่นวายกันแทบจะทุกภูมิภาคทั่วโลก ทั้งเหตุจากมนุษย์เช่นเราทำกันเอง หรือ เหตุจากธรรมชาติลงโทษ ทุกเรื่องดูประหนึ่งว่าประเดประดังเข้ามาในช่วงเวลานี้ทั้งหมด ผลจากอดีตได้ส่งถึงปัจจุบันแล้วจริงหรือ

“ฉีกซอง” ฉบับเดือนมีนาคม จะขอนำท่านผู้อ่านไปรู้จักกับความพยายามหนึ่งของมนุษย์โลกในการคุ้มครองสุขภาพของตนเองและสภาพสิ่งแวดล้อม มิใช่เป็นเพียงเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง หากแต่เป็นเรื่องของชาวโลก “อนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ”

เหตุเพราะสารเคมี

ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม เรื่อยมาสู่การปฏิวัติเขียว สารเคมีเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสารเคมีที่ใช้ในอุตสาหกรรม สารเคมีที่ใช้ในครัวเรือน หรือ สารเคมีที่ใช้ในการเกษตรกรรม ซึ่งการผลิต การใช้ การควบคุม และการกำจัดสารเคมีต่าง ๆ เหล่านี้ มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทั้งการควบคุมกำกับ

ดูแลอย่างเข้มงวดจนถึงการปล่อยปะละเลย เนื่องจากไม่ได้เล็งเห็นถึงผลเสียของสารเคมีเหล่านี้ที่สะสมในสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้คนโดยทั่วไปอย่างยาวนาน

หลาย ๆ ประเทศได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการควบคุมและกำจัดสารเคมีที่มีอันตรายเหล่านี้ โดยในทศวรรษที่ 1960-1970 ประเทศกำลังพัฒนามีการใช้สารเคมีในการควบคุมกำจัดศัตรูพืช และสารเคมีในอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่การควบคุมกำกับดูแลไม่เป็นไปในรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

องค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กร ไม่ว่าจะเป็น UNEP (United Nations Environment Programme) และ FAO (Food and Agriculture Organization) ต่างก็ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดข้อตกลงและอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีขึ้นมาหลายฉบับ ตัวอย่างเช่น อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของเสียอันตรายและการกำจัด ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2540 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2541 โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นกฎหมายภายในประเทศที่อนุวัติการตามอนุสัญญาดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีอนุสัญญาสตอกโฮล์ม ว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน เป็นอนุสัญญาที่ควบคุมสารเคมีในกลุ่มที่เรียกว่า “สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน” (Persistent Organic Pollutants - POPs) เพราะสารในกลุ่มนี้หากได้รับเข้าไปเพียงเล็กน้อยก็สามารถก่อให้เกิดมะเร็งเป็นอันตรายต่อระบบประสาทส่วนกลาง มีผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย และระบบสืบพันธุ์ ตลอดจนการเจริญเติบโตของทารก UNEP เปิดให้ลงนามตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2544 ที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน และประเทศไทยร่วมลงนามและให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2548 ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายภายในประเทศที่อนุวัติตามอนุสัญญาฉบับนี้เช่นกัน

ส่วนอนุสัญญาระหว่างประเทศอีกฉบับที่ต้องกล่าวถึง คือ อนุสัญญาว่าด้วยการพัฒนา

และสม และใช้อาวุธเคมี และว่าด้วยการทำลายอาวุธเหล่านี้ อนุสัญญาฉบับนี้เป็นอนุสัญญาเพื่อการพัฒนา ผลิต เก็บ และใช้อาวุธเคมี รวมทั้งให้ทำลายอาวุธเคมีที่เก็บไว้อยู่เดิม โดยสัมพันธ์รอบเวลาที่กำหนด และต้องจัดทำคำประกาศและการตรวจสอบยืนยันตามความเป็นจริง และแจ้งและตามที่กล่าวหา ซึ่งสารเคมีจำนวนมากที่ใช้ในการผลิตอาวุธเคมี สามารถใช้ได้ทั้งในอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร การแพทย์ เกษษกรรม การวิจัย และวัตถุประสงค์อื่นในทางสันติ สารเคมีเหล่านี้จะต้องมีการควบคุมให้ใช้เฉพาะวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้ห้ามไว้ภายใต้อนุสัญญานี้เท่านั้น สำหรับประเทศไทย สำนักควบคุมวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานในระดับชาติ และตั้งศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาห้ามอาวุธเคมีมารับผิดชอบงานเรื่องอนุสัญญาดังกล่าว

สำหรับอนุสัญญาที่จะขอนำท่านผู้อ่านไปทำความรู้จักให้ลึกซึ้ง คือ อนุสัญญา Rotterdam ว่าด้วยการแจ้งข้อมูลสารเคมีล่วงหน้าสำหรับสารเคมีอันตรายและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสัตว์บางชนิดในการค้าระหว่างประเทศ (Rotterdam Convention on the Prior Informed

Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade หรือ PIC)

โดย UNEP และ FAO ได้ตระหนักถึงปัญหาการจำหน่ายสารเคมีอันตรายที่ถูกห้ามใช้ในประเทศผู้ผลิตหรือประเทศผู้ส่งออกไปยังประเทศกำลังพัฒนา โดยไม่มีการเตือนให้ทราบล่วงหน้า หรือสารเคมีที่เสื่อมสภาพถูกลักลอบนำมาทั้งในประเทศที่ด้อยพัฒนา จึงได้ร่วมมือกันที่จะพัฒนาและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสารเคมีขึ้นโดยสมัครใจ ซึ่ง FAO ได้กำหนด

ในจรรยาบรรณระหว่างประเทศในเรื่องข้อปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับการจำหน่ายและการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์รบกวน (Code of conduct on Distribution and use of pesticides)

ขณะเดียวกัน UNEP ได้จัดทำแนวทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารเคมีในการค้าระหว่างประเทศขึ้นในปี 2530 (The London Guidelines for the exchange of information on chemicals in international trade) หลังจากนั้นจึงได้ร่วมกันจัดทำร่างกระบวนการแจ้งข้อมูลสารเคมีล่วงหน้า (Prior Informed Consent: PIC) ในปี 2532 เพื่อช่วยรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายที่จำเป็นต้องใช้ในการประเมินความเสี่ยงและประกอบการตัดสินใจในการนำเข้าสารเคมีชนิดนั้น ๆ

ดังนั้น ในการประชุม Earth Summit ที่เมืองริโอ เดอจาเนโร เมื่อปี 2535 ได้มีการรับรองแผนปฏิบัติการบทที่ 19 หัวข้อ 21 (Agenda 21) ให้มีมาตรการทางกฎหมายรองรับการแจ้งข้อมูลล่วงหน้าก่อนการส่งออกภายในปี 2543 UNEP และ FAO ร่วมกับคณะกรรมการเจรจาระหว่างรัฐบาลจึงได้ร่วมกันประชุมเจรจาต่อรองจนบรรลุข้อตกลงร่วมกันเป็นอนุสัญญาฉบับดังกล่าว โดยเปิดให้ประเทศต่าง ๆ ลงนามเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2541 ณ เมืองรอตเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์

สำหรับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2547 ปัจจุบันมีประเทศที่ร่วมลงนามรวม 73 ประเทศ และให้สัตยาบันแล้วจำนวน 128 ประเทศ

สำหรับการประชุมของรัฐบาลที่ตั้งแต่อุสัญญาจะมีผลบังคับใช้ มีการประชุมแล้วทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งที่ 5 จะจัดการประชุมระหว่างวันที่ 20 - 24 มิถุนายน 2554 ณ กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ และครั้งที่ 6 กำหนดจัดระหว่างวันที่ 1 - 5 กรกฎาคม 2556 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี

เป็นไปตามหลักการ

ตามที่กล่าวมาข้างต้น แนวคิดหลักของอนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ คือ การหยุดปัญหาก่อนที่จะเริ่มเกิดโดยการไม่ยินยอมให้ส่งออกสารเคมีอันตรายไปยังประเทศที่ไม่สามารถบริหารจัดการสารเหล่านั้นตลอดอายุการใช้งานได้ ดังนั้น จึงเป็นอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความรับผิดชอบระหว่างประเทศในการค้าสารเคมีอันตรายบางชนิด ปกป้องสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้สารเคมีที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแก่ภาคีสมาชิกที่กำลังพัฒนาในการจัดการสารเคมีอันตราย โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายแก่ผู้มีอำนาจตัดสินใจของประเทศนั้นและกระจายข่าวการตัดสินใจให้แก่ภาคีสมาชิกทราบให้อำนาจประเทศผู้นำเข้าสามารถปฏิเสธการรับสารเคมีอันตรายที่ส่งเข้ามาได้ รวมทั้งสนับสนุนเครื่องมือและข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้หรือแยกแยะสารเคมีอันตรายที่ประเทศไม่สามารถจัดการได้อย่างปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม หากประเทศนั้น ๆ ยอมรับให้มีการนำเข้าสารเคมีอันตราย อนุสัญญาดังกล่าวก็ได้กำหนดมาตรการส่งเสริมให้ใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย อาทิ การใช้ฉลากมาตรฐาน การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ อยู่ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง UNEP และ FAO โดยกำหนดให้การประชุมรัฐภาคีของอนุสัญญาเป็นเวทีในการหาข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาทบทวนสารเคมี (Chemical Review Committee หรือ CRC) ซึ่งเป็นผู้แทนภูมิภาคต่าง ๆ ทั้ง 7 ภูมิภาค และคณะกรรมการ Compliance Committee เพื่อรองรับการดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญา

สำหรับประเทศไทยกำหนดให้กรมควบคุมมลพิษ เป็นหน่วยประสานงานกลาง (Focal Point) กรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจของรัฐ (Designated National Authority หรือ DNA) ด้านสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็น DNA ด้านสารเคมีที่ใช้ใน อุตสาหกรรม และกรมควบคุมมลพิษเป็น DNA ด้านสารเคมี อื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมศุลกากร กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมการค้าต่างประเทศ กรมยุโรป การท่าเรือแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

อนุสัญญาดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางการตัดสินใจ เกี่ยวกับสารเคมีที่ถูกควบคุม โดยต้องเป็นสารเคมีที่ต้องห้าม หรือถูกจำกัดการใช้อย่างเข้มงวดในประเทศไม่น้อยกว่า 2 ประเทศจาก 2 ภูมิภาค โดยในระยะแรกของอนุสัญญากำหนดไว้ 27 ชนิด ในภาคผนวกที่ 3 แยกเป็นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

17 ชนิด ประกอบด้วย (1) 2,4,5-T (2) aldrin (3) captafol (4) chlordance (5) chlordimeform (6) chlorobenzilate (7) DDT (8) dieldrin (9) dinoseb and dinoseb salts (10) 1,2-dibromoethane (EDB) (11) fluoroacetamide (12) HCH (mixed isomers) (13) heptachlor (14) hexachlorobenzene (15) lindane (16) mercury compounds, including inorganic mercury compounds, alkyl mercury compounds and alkyloxyalkyl and aryl mercury compounds และ (17) pentachlorophenol

กลุ่มที่ 2 คือ สุตผสมของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสัตว์ที่เป็นอันตรายร้ายแรง จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ (1) monocrotophos (2) methamidophos (3) phosphamidon (4) methyl parathion และ (5) parathion และกลุ่มที่ 3 สารเคมีอุตสาหกรรม จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ (1) crocidolite (2) polybrominated (3) polychlorinated biphenyls (PCB) (4) polychlorinated terphenyls (PCT) และ (5) tris (2,3 - dibromopropyl) phosphate

ในอนุสัญญาดังกล่าว กำหนดให้ภาคีสมาชิกต้อง แจ้งข้อมูล มาตรการ กฎระเบียบของประเทศภายใน 90 วัน หลังจากวันที่มาตรการด้านกฎระเบียบขั้นสุดท้ายมีผลบังคับใช้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดรายชื่อสารเคมีต้องห้าม หรือ สารเคมีที่ถูกจำกัดการใช้อย่างเข้มงวดโดยประเทศภาคีอย่างน้อย 2 ประเทศใน 2 ภูมิภาค จัดทำข้อเสนอบัญชีรายชื่อสุตรผสมของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่เป็นอันตรายร้ายแรงเพิ่มเติม กำหนดห้ระบบศุลกากรโดยเฉพาะสำหรับสารเคมี การแลกเปลี่ยนข้อมูลของสารเคมีและการเปิดเผยข้อมูลต่อ สาธารณชน การส่งเสริมให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคในการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและขีดความสามารถในการจัดการ สารเคมี และต้องแจ้งข้อมูลการส่งออกสารเคมีต้องห้าม หรือ สารเคมีที่ถูกจำกัดการใช้อย่างเข้มงวดก่อนการส่งออกครั้งแรก ในทุกปีปฏิทิน

ณ ปัจจุบัน

หลังจากที่อนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ความไม่ชัดเจนในเรื่องบทลงโทษของประเทศภาคีที่ไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงยังเป็นปัญหาสืบเนื่อง ตลอดจนความซ้ำซ้อนของ ชนิดสารเคมีและวิธีการปฏิบัติต่อสารเคมีแต่ละชนิดในระหว่าง อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่ยังอยู่ระหว่างการหาข้อยุติ ร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบัน สารเคมีที่อยู่ในภาคผนวก ที่ 3 ซึ่งเป็นสารเคมีที่ถูกควบคุม จำนวน 40 รายการ เป็น สารเคมีในกลุ่มของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ จำนวน 25 รายการ ประกอบด้วย สารเคมี 17 รายการเดิม

และอีก 8 รายการใหม่ ได้แก่ (1) binapacryl (2) dinitro-ortho-cresol (DNOC) and its salts (3) ethylene dichloride (4) ethylene oxide (5) parathion (6) toxaphene (7) tributyltin compounds และ (8) monocrotophos ซึ่งเดิมจัดอยู่ในกลุ่มของสูตรผสม ส่วนกลุ่มของสูตรผสมของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ที่เป็นอันตรายร้ายแรงลดเหลือ 4 รายการ ได้แก่ (1) dustable powder formulations containing a combination of benomyl at or above 7%, carbofuran at above 10% thiram at or above 15% (2) methamidophos (soluble liquid formulations of the substance that exceed 600 g. active ingredient/l) (3) phosphamidon (soluble liquid formulations of the substance that exceed 1000 g. active ingredient/l) และ (4) methyl-parathion (emulsifiable concentrates (EC) at or above 19.5% active ingredient and dusts at or above 1.5% active ingredient) และสารเคมีในกลุ่มอุตสาหกรรม 11 รายการ โดยเพิ่มเติมจาก 5 รายการเดิมอีก 6 รายการ ดังนี้ (1) Actinolite (2) Anthophyllite (3) Amosite (4) Tremolite (5) Tetraethyl lead และ (6) Tetramethyl lead

ณ เดือนมีนาคม 2553 ที่ห้ามมิให้สารเคมีในกลุ่มสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสูตรผสมที่เข้าเกณฑ์การกำหนดให้เป็นสารเคมีในภาคผนวก 3 ตามอนุสัญญาอยู่หลายชนิด ได้แก่ (1) alachor (2) aldicarb (3) amitraz (4) azinphos methyl (5) carbaryl (6) cyhexatin (7) dicofol (8) d... (9) methyl bromide (11) methyl parathion (12) phorate

การดำเนินการที่จะต้องเข้าสู่รายการควบคุมตามอนุกรมในอนุสัญญา เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ CRC ที่จะพิจารณาเสนอต่อการประชุมของรัฐบาลี โดยการประชุมครั้งต่อไปของคณะกรรมการกำหนดจัดขึ้นระหว่างวันที่ 28 มีนาคม 2554 ถึงวันที่ 1 เมษายน 2554 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ประเด็นการประชุมที่สำคัญคือ การพิจารณาเพิ่มเติมรายชื่อสารเคมีในภาคผนวกที่ 3 โดยมีสารเคมีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา ประกอบด้วย กลุ่มสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ (1) amitraz (2) azinphos methyl (3) carbaryl และ endosulfan กลุ่มของสูตรผสม ได้แก่ สูตรผสมของ gramoxone super และกลุ่มสารเคมีในอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) perfluorooctane sulfonate (2) pentabromodiphenyl ether (3) pentachlorobenzene และ (4) octabromodiphenyl ether

ในเวทีโลกได้มองทะลุผ่านปัญหาประโยชน์ส่วนตน เข้าสู่ผลประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ เพราะถึงแม้ว่าสารเคมีอันตรายจะหลุดพ้นมาจากอาณาเขตของประเทศนั้น ๆ แล้ว แต่ความเป็นพิษของสารเคมีอันตรายไม่สามารถแบ่งแยกอาณาเขตหรือเขตแดนได้ สิ่ง que ทุกคนในสังคมโลกจะกระทำได้อีกก็คือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและจริงใจต่อกัน

บางทีปลาใหญ่ ก็ไม่จำเป็นจะต้องกินปลาเล็กเสมอไป เมื่อต่างฝ่ายต่างยังอยู่ในวังวนของน้ำที่ใกล้จะเน่า เพราะในที่สุดแล้วจะไม่มีใครเหลือรอดอยู่ได้อีกเลย (ขอบคุณ : www.pic.int, กรมควบคุมมลพิษ/ข้อมูล)

พบกันใหม่ฉบับหน้า...สวัสดิ์
อับดกา

คำถามจิกชอง

กองบรรณาธิการจดหมายข่าวมูลนิธิ
กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E-mail : asuwannakoot@hotmail.com

กรมวิชาการเกษตรกับอีกหนึ่งภารกิจ... มุ่งสู่ห้องปฏิบัติการตรวจสอบมาตรฐาน ISO

(ตอนที่ 2)

การตรวจสอบสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร กรมวิชาการเกษตรได้มีการพัฒนาห้องปฏิบัติการมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในห้องปฏิบัติการของกรมวิชาการเกษตรที่จะนำมาให้

ผู้อ่านได้ทราบในครั้งนี่คือ ห้องปฏิบัติการมาตรฐานตามระบบ ISO/IEC 17025: 2005 ของสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 จ.เชียงใหม่ (สวพ.1)

ห้องปฏิบัติการมาตรฐานตามระบบ ISO/IEC 17025: 2005 ของ สวพ.1 เป็นห้องปฏิบัติการที่วิเคราะห์ปริมาณออร์แกโนฟอสฟอรัสในลำไยสด ผลแรกของกรมวิชาการเกษตรที่ได้รับมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 ได้รับการรับรองในขอบข่ายการวิเคราะห์ปริมาณออร์แกโนฟอสฟอรัสในลำไยสด โดยห้องปฏิบัติการของ สวพ. 1 ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเดิมเรียกว่า กรมเกษตรเคมี

ห้องปฏิบัติการแห่งนี้มีความมุ่งมั่นเข้าสู่ระบบมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 ตั้งแต่ ปี 2544 ด้วยความร่วมมือร่วมใจของนักวิชาการและประณัติกันของนายสุวรรณ หาญวิริยะพันธุ์ อดีตผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 ที่มีความมุ่งมั่นให้ห้องปฏิบัติการได้รับการรับรองในสมัยของท่าน และเพื่อยกระดับให้ห้องปฏิบัติการของ สวพ.1 มีความเป็นมืออาชีพ มีมาตรฐานด้านระบบคุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ใช้บริการ ในผลผลิตทางการเกษตรส่งออกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับห้องปฏิบัติการเอกชนที่ได้รับการรับรอง

เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 ห้องปฏิบัติการของ สวพ. 1 ประสบผลสำเร็จได้รับการรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 จากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ในขอบข่ายการวิเคราะห์ปริมาณออร์แกโนฟอสฟอรัส 5 ชนิดในลำไยสดส่งออก คือ diazinon, pirimiphos - methyl, malathion, chlorpyrifos และ ethion โดยวิธี In house method based on H.Stienwandter, *Fresenius Z. Anal. Chem.* 322, 752-754 (1985) และเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2553 ได้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการโดยนายจิรากร โกศัยเสวี อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

หากการที่ห้องปฏิบัติการได้รับมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 ทำให้มีการทำงานเป็นระบบตามมาตรฐานสากล และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ทุกขั้นตอน ยืนยันที่เชื่อถือของผู้ใช้บริการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ไม่ต้องวิเคราะห์ซ้ำอีกในประเทศ ปลายทางที่ส่งออกลำไย ซึ่งสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 ได้รับการรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 ทันตามเวลาของกรอบพันธสัญญา ระหว่างกรมวิชาการเกษตร และหน่วยงาน Food and Veterinary Office (FVO) และเป็นการตอบสนองโดยตรงต่อนโยบายความมั่นคงทางอาหารในระบบการรับรองมาตรฐานการส่งออกของกรมวิชาการเกษตร และช่วยจัดปัญหาทางวิชาการในการกีดกันทางการค้า

ทำอะไรในการขอรับรองมาตรฐานห้องปฏิบัติการ ISO/IEC 17025: 2005

ขั้นตอนในการดำเนินงานของห้องปฏิบัติการ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 เพื่อขอรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025: 2005 มีขั้นตอนโดยสังเขป ดังนี้

เริ่มต้นด้วยการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ อุปกรณ์และเครื่องมือ ความรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ISO/IEC 17025: 2005 ลักษณะต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ จัดหาหรือซ่อมเครื่องมือ เครื่องแก้ว และวัสดุวิทยาศาสตร์ ทำหนังสือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในระบบคุณภาพสอบเทียบเครื่องมือและเครื่องแก้ว จัดทำคู่มือและเอกสารคุณภาพ รวมทั้งปรับปรุงสถานที่ และสภาวะแวดล้อม

นอกจากนั้น ยังต้องมีการทดสอบความชำนาญของห้องปฏิบัติการ ประกาศใช้คู่มือคุณภาพ หลังจากนั้น ยื่นขอรับรองห้องปฏิบัติการ ตรวจสอบติดตามคุณภาพภายใน และแก้ไขข้อบกพร่อง ประชุมทบทวนการบริหาร ตรวจสอบประเมินเบื้องต้น และแก้ไขข้อบกพร่อง ตรวจสอบประเมินจริง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ทำอะไรเมื่อได้รับตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์?

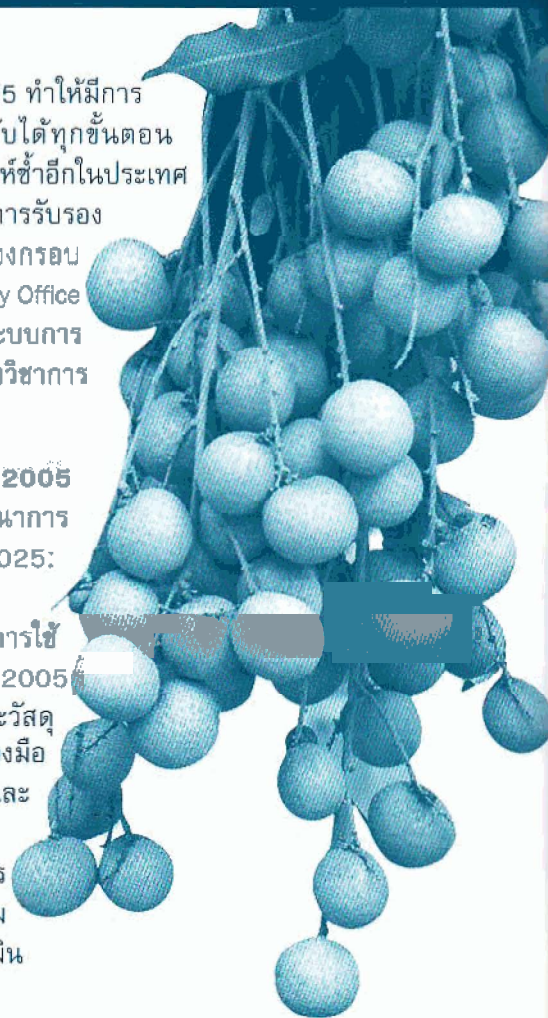
เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับตัวอย่างจากผู้มาใช้บริการจะทำการตรวจสอบรายละเอียดความถูกต้องความสมบูรณ์ของตัวอย่างว่าตรงตามใบนำส่งตัวอย่างหรือไม่ บันทึกสภาพ และปริมาณของตัวอย่าง หากสภาพตัวอย่างทดสอบไม่ปกติหรือปริมาณตัวอย่างน้อยกว่าที่กำหนดไว้ จะทำความตกลงกับผู้ให้บริการและบันทึกลงในใบนำส่งตัวอย่าง

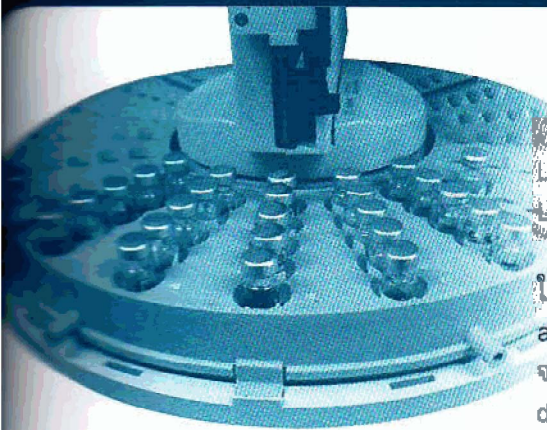
ในกรณีที่ห้องปฏิบัติการสามารถปฏิบัติงานได้แต่อาจช้ากว่าปกติ (ไม่ตรงตามกำหนด) หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือห้องปฏิบัติการสามารถปฏิบัติงานได้ตามเงื่อนไขปกติ เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างจะแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบและบันทึกไว้ เมื่อเจ้าหน้าที่รับตัวอย่างแล้ว จะให้รหัสตัวอย่างทดสอบ หลังจากนั้น บันทึกข้อมูลลงในใบนำส่งตัวอย่างทดสอบ ใบกำกับตัวอย่าง และป้ายตัวอย่าง ปิดป้ายตัวอย่างลงบนถุงหรือภาชนะ ซึ่งป้ายนี้จะคงอยู่กับตัวอย่าง จนกว่าจะดำเนินการตรวจวิเคราะห์เสร็จ

นอกจากนี้ ยังบันทึกข้อมูลลงในสมุดรับตัวอย่างของห้องรับตัวอย่าง พร้อมทั้งมีการทบทวนการบันทึกและลงนามกำกับทุกครั้งเพื่อความถูกต้องของข้อมูล จากนั้น เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างจะนำส่งตัวอย่างพร้อมใบกำกับตัวอย่างไปส่งยังห้องปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ห้องแล้วให้เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างเซ็นชื่อ

เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการจะเตรียมตัวอย่างโดยแกะเอากิ่งและใบของลำไยออก ผ่ากลางสุก แยกเมล็ดออก เอาเนื้อครึ่งซีกของลูกทุกลูกมาปั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ด้วยเครื่องปั่นย่อยแล้วชั่งตัวอย่าง โดยก่อนใช้เครื่องชั่งจะต้องมีการปรับน้ำหนักอัตโนมัติด้วยลูกตุ้มภายใน (Internal calibration) และการตรวจสอบประจำวัน (daily check) พร้อมบันทึกลงในแผนภูมิควบคุม (control chart) และสมุดบันทึกแล้วใส่ขวดพร้อมติดป้ายระบุตัวอย่าง

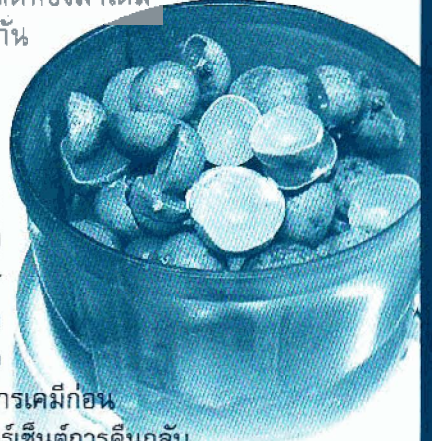
วิธีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณออร์แกนอ์ฟอสฟอรัสในลำไยสดของห้องปฏิบัติการ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 ได้มีการทดสอบความใช้ได้ของวิธี (method validation) และการประเมินความไม่แน่นอนของวิธีไว้ด้วย ซึ่งในการทดสอบความใช้ได้ของวิธีมีรายการทดสอบ ดังนี้

ช่วงของการวัด (Range) ความเป็นเส้นตรง (Linearity) ความแม่นยำ (Accuracy) ความเที่ยง (Precision) ขีดจำกัดของการตรวจพบ (Limit of Detection, LOD) ขีดจำกัดของการตรวจของกววัดเชิงปริมาณ (Limit of Quantitation, LOQ) ความจำเพาะเจาะจง (Specificity)

ขั้นตอนในการสกัดตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ปริมาณออร์แกโนฟอสฟอรัสในลำไยสดเริ่มจากการนำตัวอย่างลำไยสดที่ซังมาเติม acetone (AR) แล้วปั่นให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นเติม sodium chloride และ dichloromethane (AR) แล้วปั่นอีกครั้ง

ที่เติม sodium sulfate ไว้ (เพื่อกำจัดน้ำ) ปิดฝาแล้วทิ้งไว้นานประมาณ 10 นาที กรองผ่าน sodium sulfate วัดปริมาตรด้วยกระบอกตวง แล้วถ่ายลงขวดก้นแบน (flat bottom flask) อีกกระบอกตวงด้วย acetone (AR) 2 ครั้ง นำไปลดปริมาตรด้วยเครื่อง Rotary Evaporator จนเกือบแห้ง ถ่ายสารละลายใส่ในขวดวัดปริมาตรโดยใช้ acetone (PR) ปรับปริมาตรแล้วเขย่าให้เข้ากัน จากนั้นแบ่งสารละลายที่ได้ใส่ขวดสำหรับฉีดเข้าเครื่องแก๊สโครมาโตกราฟี (GC-FPD)

สำหรับการควบคุมคุณภาพ ทางห้องปฏิบัติการได้มีปฏิบัติดังนี้ คือ ทดสอบสารเคมีก่อนการใช้งาน ทดสอบตัวอย่างลำไยสดที่ไม่มีสารที่ต้องการทดสอบ (Sample blank) ทดสอบเปอร์เซ็นต์การคืนกลับ (Recovery) ที่ความเข้มข้นระดับกลาง สุ่มตัวอย่างมาทำซ้ำ (Duplicate sample) อย่างน้อย 10 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่าง วิเคราะห์มาตรฐานที่ความเข้มข้นระดับกึ่งกลางคั่นทุกการฉีดตัวอย่าง 10 ครั้ง หรือน้อยกว่านี้

สุ่มตัวอย่างที่ออกผลทดสอบแล้วมาทำการทดสอบซ้ำ (Retest) อย่างน้อยเดือนละ 1 ตัวอย่าง ทำแผนภูมิควบคุม (control chart) เข้าร่วมโครงการ proficiency testing กับหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล กรณีไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดต้องหาสาเหตุและทำการแก้ไข ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้ต้องทำการทดสอบใหม่ มีการควบคุมคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเครื่องมือที่มีผลต่อการทดสอบ มีการประเมินความไม่แน่นอน และนำข้อมูลที่ได้ออกมาจากการควบคุมคุณภาพมาประเมินเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ถ้าหากตัวอย่างใดตรวจพบสารที่ระบุในวิธีทดสอบมากกว่าหรือเท่ากับ ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดซึ่งสามารถมีได้ในผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์จากการเกษตร (Maximum Residue Limit, MRL) หรือสารที่ไม่มีกำหนดปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดซึ่งสามารถมีได้ในผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์จากการเกษตร (Maximum Residue Limit, MRL) ให้ทำการยืนยันผลการทดสอบอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงทำการรายงานผลการทดสอบต่อไป

จะเห็นว่าห้องปฏิบัติการตรวจสอบมาตรฐาน ISO ทั้ง 2 แห่งของกรมวิชาการเกษตร ที่ได้รับการรับรองจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขที่นำมาฝากผู้อ่าน เป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของกรมวิชาการเกษตร รวมถึงนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะใช้เวลานานในการดำเนินงานแต่คุ้มค่าสำหรับการรอคอยที่จะสามารถสร้างมาตรฐานให้เกิดขึ้นได้ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทั้งในและ

ต่างประเทศ ทำให้กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานในการตรวจสอบวิเคราะห์และช่วยขจัดปัญหาทางวิชาการในการกีดกันทางการค้า อีกทั้งการได้รับการรับรองดังกล่าวยังเป็นการตอบสนองตามนโยบายโครงการอาหารปลอดภัยของรัฐบาล ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในอนาคตด้วย กรมวิชาการเกษตรยังคงมุ่งมั่นที่จะศึกษา และพัฒนาการรับรองมาตรฐานให้เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค รวมทั้งประเทศปลายทางที่นำเขาสินค้าเกษตรจากประเทศไทย สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นขอฝากต้องช่วยกันสร้างมาตรฐานและปฏิบัติตามมาตรฐานที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดผลดีในภาพรวม

ในอนาคตเชื่อว่ากรมวิชาการเกษตรยังมีห้องปฏิบัติการตรวจสอบที่กำลังมุ่งสู่มาตรฐานสากลที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ และหากมีความสำเร็จจะได้นำเรื่องราวมาเล่าให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างแน่นอน

ผู้อ่านท่านใดสนใจห้องปฏิบัติการของสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 0-5386-9637-8 ในวัน และเวลาราชการ (ขอขอบคุณ ดร.วิทยา อภัย หัวหน้ากลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต นายณัฐนัย ตั้งมั่นคงวรกุล นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ และนางเนาวรัตน์ ตั้งมั่นคงวรกุล นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 นครสวรรค์)

กรมวิชาการเกษตรเร่งถ่ายทอดเทคโนโลยี

ควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง

กรมวิชาการเกษตรใช้ความร่วมมือ 32 ศูนย์ต้นแบบ งานวิจัย ควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู นำเกษตรกรต้นแบบประสบความสำเร็จต่อยอดงานวิจัย ขยายผลความสำเร็จ

นายจิรากร โกศัยเสวี อธิบดีกรมวิชาการเกษตร กล่าวว่า จากสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูในปี 2553 ที่ผ่านมา พบไร่มันสำปะหลังของเกษตรกรใน 45 จังหวัดได้รับความเสียหายประมาณ 4 ล้านไร่ ทำให้มีผลกระทบต่อการส่งออกมันสำปะหลังไปต่างประเทศและที่สำคัญส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เพลี้ยแป้งมันสำปะหลังระบาดอย่างรุนแรง คือมีการนำท่อนพันธุ์ที่มีการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูไปปลูก ทำให้มีการกระจายตัวของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูแล้งทำให้เกิดการระบาดได้ง่ายและรุนแรง

ด้วยเหตุนี้ กรมวิชาการเกษตรจึงหาวิธีการที่จะควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูโดยเร็ว ก่อนที่จะมีการระบาดในวงกว้าง ในเบื้องต้นกรมวิชาการเกษตรมี 4 มาตรการ คือ การเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ควบคุมช่วยเหลือและเยียวยา และประเมินผล เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติ และช่วยกันตัดวงจรของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู

ที่ผ่านมากรมวิชาการเกษตรได้มีการค้นคว้า วิจัย ทดลองวิธีการ

ควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูอย่างเร่งด่วน โดยนักวิชาการด้าน อารักขาพืช ได้นำเข้าแตนเบียนจากต่างประเทศซึ่งเป็นวิธีการแบบชีววิธี ใช้แตนเบียนกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ประสบผลสำเร็จนี้ ให้กับเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติ ขณะนี้อยู่ในขั้นการติดตามและประเมินผล

ปัจจุบันกรมวิชาการเกษตรมีศูนย์ต้นแบบที่มีการเพาะเลี้ยงแตนเบียนชนิดนี้ 32 ศูนย์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้กระจายออกไปสู่เกษตรกร และสิ่งที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นคือ ต้องมีเกษตรกรต้นแบบที่นำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ และเกิดผลสำเร็จ

โดยขณะนี้เกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการนำแตนเบียนไปใช้ในไร่มันสำปะหลังและสามารถควบคุมการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่กำลังประสบกับปัญหาได้ศึกษาและนำไปเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ ไปใช้ในพื้นที่ของเกษตรกรเอง กรมวิชาการเกษตรหวังว่าในอนาคตจะสามารถควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูได้ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และจะสามารถทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต

พบกับใหม่ฉบับหน้า
USS นกักร

E-Mail: haripoencha@hotmail.com

ศูนย์บริการร่วมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ให้บริการข้อมูล/ข่าวสาร รับเรื่อง-ส่งต่อ ขออนุมัติ/อนุญาต/รับเรื่องราวร้องทุกข์ ฯลฯ

- ➔ Call Center 1170
- ➔ เว็บไซต์ www.moac.go.th/builder/service/
- ➔ อาคารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชั้น 1 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
- โทรศัพท์ : 0-2281-5955 หรือ 0-2281-5884 ต่อ 250, 315, 373, 374, 384

▼ อย่ง เดิมใจให้บริการ

กรมวิชาการเกษตร โดยสถาบันวิจัยพืชไร่ ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมส่งเสริมการเกษตรจะจัด “ประชุมวิชาการชาวไร่มันสำปะหลังชาติ ครั้งที่ 35” ระหว่างวันที่ 24 - 27 พฤษภาคม 2554 ณ โรงแรมมาวซง การ์เด้น กรุงเทพฯ เพื่อให้วิทยากรปฏิบัติงานวิจัยที่เกี่ยวกับชาวไร่มันสำปะหลังทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันนำเสนอความก้าวหน้างานวิจัย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพัฒนาการวิจัยชาวไร่มันสำปะหลังของประเทศไทยให้มีความก้าวหน้า ผู้สนใจร่วมส่งผลงานได้ภายในวันที่ 18 เมษายน 2554 ดูรายละเอียดได้ที่ www.doa.do.th/fcr/ หรือ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ 0-2579-3930-3

ผลิใบ ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนาการเกษตร

- วัตถุประสงค์ ❖ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตร
- ❖ เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัยกับผู้บริหาร นักวิจัยกับนักวิจัยและนักวิจัยกับผู้สนใจการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- ❖ เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นตัวอย่างหรือเป็นพื้นฐานการวิจัยขั้นสูงต่อไป

ที่ปรึกษา : จิรากร โกศัยเสวี โสภิตา เทพาคม
พรรณนีย์ วิชชาชู

บรรณาธิการ : ประภาส ทรงหงษา
กองบรรณาธิการ : อังคณา สุวรรณภู อุดมพร สุพุดศรี
พนารัตน์ เสรีวิกุล
ช่างภาพ : วิสุทธิ์ ต่ายทรัพย์ กัญญาณัฐ ไร่แดง ชูชาติ อุทาสกุล
บันทึกข้อมูล : ธวัชชัย สุวรรณพงศ์ อภรณ์ ต่ายทรัพย์
จัดส่ง : พรทิพย์ นามคำ
สำนักงาน : กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0-2561-2825, 0-2940-6864 โทรสาร : 0-2579-4406
พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์ โทรศัพท์ : 0-2282-6033-4
www.aroonprinting.com